

Reactie bestuur Siméa op Rapport Verwey-Jonker

“De transitie naar inclusief onderwijs in cluster 2: kansen en uitdagingen”

december 2025

Het rapport

Op verzoek van OCW heeft het Verwey Jonker Instituut medio 2025 een rapport opgesteld naar aanleiding van de sluiting van een school voor vso van Auris. Dit rapport spitst zich toe op één van de vier doelgroepen van cluster 2¹: de leerlingen met een TOS. In dit rapport wordt gereflecteerd op de positie van cluster 2 in het stelsel. Het rapport stelt relevante vragen over de benodigde stappen voor cluster 2 in de richting van inclusief onderwijs.

Het evaluatierapport schetst een beeld van een onderwijsstelsel dat volop in beweging is, waarin de randvoorwaarden voor inclusief onderwijs nog niet overal stevig genoeg zijn georganiseerd om de ambitie daadwerkelijk waar te maken. Tegelijkertijd bevestigt de evaluatie dat binnen cluster 2 al een stevig fundament aanwezig is waarop verder gebouwd kan worden. Siméa onderschrijft de analyse en ziet het rapport als een waardevolle basis voor gezamenlijke en doelgerichte vervolgstappen.

Traditie van inclusie

Cluster 2 beschikt over een lange en bewezen traditie in het realiseren van inclusie. Lang voordat inclusiviteit nationaal beleid werd, was de sector visueel en auditief beperkte kinderen al ingericht op het ondersteunen van leerlingen in het regulier onderwijs. Cluster 2 vormt daarmee geen systeem dat omgevormd moet worden tot iets nieuws, maar is juist een sector die al decennialang werkt aan inclusie.

Binnen het Siméa-bestuur wordt intensief samengewerkt tussen de vier cluster-2-instellingen, waardoor landelijke ontwikkeling en borging van specialistische expertise met regionale inbedding worden gegarandeerd. Dat blijkt niet alleen uit onze expertise en manier van werken, maar ook uit objectieve resultaten: het aandeel leerlingen dat ambulant wordt begeleid in het regulier onderwijs is structureel gestegen naar 56%, en wanneer rekening wordt gehouden met de groei van het totaal aantal leerlingen zelfs naar 59%. Daarnaast is de gemiddelde verblijfsduur in het cluster 2 gedaald naar 3,6 jaar, wat betekent dat meer leerlingen sneller succesvol terugkeren naar het regulier onderwijs. Deze cijfers laten zien dat onze sector niet alleen bereid is om inclusief te werken, maar dat wij die beweging al jaren actief en succesvol vormgeven.

¹ Het cluster-2 onderwijs omvat de vier instellingen in Nederland die onderwijs en ambulante begeleiding geven aan vier doelgroepen: dove- en slechthorende (DSH) leerlingen, leerlingen met een taalontwikkelingsstoornis (TOS) of een communicatief meervoudige beperking (CMB) en leerlingen met een beperking in horen en zien (doofblindheid).

Reflectie op het systeem: gezamenlijke transitie vereist

Tegen die achtergrond leest Siméa de bevindingen uit de systeemevaluatie niet als kritiek op een star systeem, maar als een noodzakelijke reflectie op een stelsel waarin nog niet alle onderdelen in dezelfde richting bewegen. Het regulier onderwijs werkt binnen een regionale structuur met grote verschillen tussen samenwerkingsverbanden, terwijl cluster 2 landelijk expertise ontwikkelt en uitvoert en ook landelijk is georganiseerd. De evaluatie beschrijft terecht dat dit tot wrijving kan leiden wanneer de inclusieve ambitie toeneemt: scholen ervaren organisatorische en personele druk, de aanwezigheid van expertise varieert per regio en toeleidings- en bekostigingsprocessen sluiten niet altijd aan bij de realiteit van een inclusiever stelsel. Daarbij onderkent Siméa dat het regulier onderwijs op veel plaatsen grote uitdagingen kent: lerarentekorten, beperkte deskundigheid op het gebied van taal- en communicatieproblemen en een sterk groeiende diversiteit aan ondersteuningsbehoeften.

Juist daarom vraagt de transitie naar inclusief onderwijs om een zorgvuldig afgestemde, parallelle beweging van regulier onderwijs en cluster 2. De evaluatie waarschuwt dat het riskant is wanneer beide systemen los van elkaar veranderen; Siméa deelt deze zorg volledig. Alleen wanneer we gezamenlijk optrekken, kunnen we voorkomen dat leerlingen op een te laag niveau uitstromen of thuis komen te zitten.

Koers van cluster 2: expertise naar reguliere school

Vanuit onze strategische visie hebben wij daarom gekozen voor een koers waarin cluster 2-instellingen zich ontwikkelen tot krachtige expertisecentra voor taal, spraak en gehoor, die nauw samenwerken met reguliere scholen in multidisciplinaire teams. Die teams - bestaande uit experts op het gebied van taalontwikkeling, gehoor, logopedie, gedrag en onderwijs - brengen de expertise structureel naar de reguliere school, in plaats van dat leerlingen naar aparte voorzieningen moeten worden verwezen. Het is deze beweging van nabijheid, van ondersteuning in de wijk of regio, die de koers van Siméa bepaalt.

Onze strategische visie is vertaald naar de verschillende doelgroepen in cluster 2:

- Het onderwijs aan DSH leerling, leerlingen met een CMB en leerlingen met doofblindheid is verankerd in het VN-Verdrag Handicap². Dat betekent dat er voor deze leerlingen altijd hoog-**specialistische onderwijsvoorzieningen** zullen blijven bestaan. Omdat wij al onze leerlingen onderwijs geven in verbinding met de maatschappij, werken de scholen die onderwijs geven aan deze doelgroepen **lokaal samen met het regulier onderwijs**.
- Een groot deel van de DSH leerlingen en leerlingen met doofblindheid gaat **naar het regulier**

² [wetten.nl - Regeling - Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap - BWBV0004045](https://wetten.nl/-/Regeling-Verdrag+inzake+de+rechten+van+personen+met+een+handicap+-+BW+BV0004045), artikel 24, lid 3.

onderwijs met onze ambulante begeleiding. De scholen waar deze leerlingen zitten bieden wij onze hoog-specialistische expertise. Het aantal leerlingen is dermate klein dat deze expertise niet bij ieder SWV aanwezig kan zijn.

- Voor leerlingen met een TOS die op onze scholen zitten, richten we ons op **intensieve samenwerking met het regulier onderwijs**. Dat doen we door in het hele land te werken aan inclusieve onderwijs-settings, aansluitend op de regionale situatie, passend bij de lokale wensen. In deze settings krijgen onze leerlingen het beste van twee werelden: **thuisnabij onderwijs ondersteund met onze expertise**. Zo werken we voor leerlingen met een TOS aan een graduele beweging naar inclusief onderwijs. Want dat is hoe we in de toekomst het onderwijs voor een groot deel van leerlingen met een TOS zien: op een school voor regulier onderwijs met onze expertise beschikbaar in het multidisciplinaire team rondom de school.

Voor vele TOS- en D/SH-leerlingen is inclusief onderwijs haalbaar, mits een goede ondersteuningsstructuur aanwezig is. Inclusief onderwijs betekent in onze visie dus niet dat gespecialiseerde instellingen verdwijnen, maar dat zij een nieuwe en toekomstbestendige functie krijgen: ondersteunend, adviserend en gericht op langdurige kennisontwikkeling, -overdracht en -borging.

Landelijk transitiekader inclusief onderwijs

Om deze toekomst werkelijkheid te laten worden zijn structurele systeemkeuzes nodig. Cluster 2-instellingen moeten investeren in hun ontwikkeling tot expertiseorganisaties. Siméa vraagt OCW daarom om in nauwe samenwerking met onze sector een landelijk transitiekader te ontwikkelen naar inclusief onderwijs dat helderheid biedt over rollen, verantwoordelijkheden, bekostiging en tijdpad. We willen voorkomen dat scholen en instellingen onbedoeld in financiële moeilijkheden komen door inclusieve keuzes. En we willen voorkomen dat de unieke expertise die noodzakelijk is voor inclusie verwatert in een decentrale infrastructuur. Vanuit onze positie als landelijke voorziening met regionale inbedding met gegarandeerde ontwikkeling en borging van onze specialistische expertise is Siméa hiervoor dé partner. Het moge zeer duidelijk zijn dat we deze kennis in samenhang en met elkaar ontwikkelen en delen.

Professionalisering, toezicht en governance

Daarnaast is professionalisering cruciaal. Lerarenopleidingen besteden op dit moment te weinig aandacht aan communicatieve ontwikkelingsstoornissen, gebarentaal, taalgericht lesgeven en het werken in inclusieve teams. Siméa pleit voor structurele curriculumaanpassingen en wil vanuit haar verantwoordelijkheid als expertisecentrum nieuwe én zittende professionals in de hele sector toerusten voor de praktijk van morgen. Met onze lange traditie en bewezen expertise neemt cluster 2 daarbij graag een initiërende en verbindende rol op zich.

Ook toezicht en governance moeten meebewegen. De systeemevaluatie laat zien dat het huidige toezichtkader te sterk is gericht op individuele prestaties van scholen en te weinig op samenwerking, continuïteit en inclusieve ontwikkeling. Siméa pleit daarom voor een herijking van het toezicht waarbij inclusie en samenwerking expliciet worden beoordeeld op stelselniveau.

Regionale samenwerking

Tot slot benadrukt Siméa, in lijn met het rapport, dat succes in hoge mate afhankelijk is van regionale samenwerking. Wij willen daarom, samen met OCW, de lijn doorzetten waar wij al mee zijn begonnen: ruimte voor regionale experimenten, pilots en lerende netwerken - voortbouwend op de Beleidsregel Inclusieve Leeromgeving vanuit een landelijk te ontwikkelen kader. Deze trajecten sluiten naadloos aan bij het fundament dat onze sector al heeft gelegd: onze expertise, onze sterke traditie van ambulante begeleiding, de dalende verblijfsduur in het (v)so en de groei van inclusieve arrangementen.

Samen naar thuisnabij onderwijs

Wij denken en doen daarom graag mee met OCW om samen de volgende stap te zetten: naar een stelsel waarin de opgebouwde expertise van cluster 2 breed beschikbaar is, waarin multidisciplinaire teams de norm zijn en waarin ieder kind dichtbij huis onderwijs kan volgen met passende ondersteuning.

Siméa spreekt graag verder met OCW en overige stakeholders in het onderwijs over de benodigde keuzes, kaders en randvoorwaarden om deze gezamenlijke beweging duurzaam te verankeren.

Wij zijn er klaar voor en wij hebben er zin in!

Het bestuur van Siméa:

Remmelt Vetkamp, voorzitter

Natasja Kroon

Korrie Louwes

Hedzer Schotsman